

הגדה של פסח

צא ולמד

רק להגאָל, אַף ללא הרכוש

"דבר נא באזני העם" (שמות יא ב).

אומרת הגמרא (ברכות ט:): אמר רבי ינאי: אין נא אלא לשון בקשה. הלך משה לבני ישראל בשליחותו של הקדוש ברוך הוא ואמר: נא, שאלו בלי כסף וכלי זהב. שלא יאמר אותו צדיק: "ועבדים וענו אתם" – קים בהם, "ואחרי כן יצאו ברכש גדול" – לא קים בהם.

בששמעו בני ישראל את בקשת השם אמרו למשה: ולואי שנצא בעצמנו. העדיפו לותר על כלי הכסף והזהב. רצו רק לצאת, להגאָל מיד. משל לאדם שהיה חבוש בבית האסורים. אמרו לו: מחר יוציאו אותך ויתנו לך ממון רב. השיב: אָנא, הוציאו אותי כבר עתה. איני מבקש דבר, רק לצאת.

ווארט

יושב ומצפה

ברוך שומר הבטחתו. מהפסוק (בראשית לו יא) "ואביו שמר את הדבר" לומדים משמעות נוספת למלה שומר – ממתין ומצפה. הקדוש ברוך הוא שומר הבטחתו, יושב ומצפה מתי יוכל לקיים את הבטחתו לגאָל את ישראל.

(על פי 'חקת הפסח')

סיפור ומעשה

אנו בעצמנו נעשה את הפסח

משפט מיחד התקיים לפני
אלכסנדר מוקדון: עמדו לפני
התובעים – בני מצרים, וטענו
בנגד עם ישראל: התורה אומרת:
"והשם נתן את חן העם בעיני
מצרים וישאלום" (שמות יב לו).
כשיצאתם ממצרים נטלתם רכושנו.
החזירו אותנו.

הגיע גביהא בן פסיסא לחכמים
ואמר להם: תנו לי רשות. אלך
אני לדון אצל אלכסנדר מוקדון.
אם ינצחו אותי מצרים תוכלו
לומר להם: הדיוט שבנו נצחתם.
אם אנצח אני – אמרו: תורת
משה רבנו נצחה. נתנו החכמים
לגביהא רשות. יצא ועמד לפני בני

מצרים ושאל אותם: מהיכן הראיה
שהבאתם לטענתכם? השיבו:
מהתורה. אמר להם – אם בן,
אתן אף אני ראייה מהתורה. כתוב
בתורה: "ומושב בני ישראל אשר
ישבו במצרים שלשים שנה וארבע
מאות שנה". ששים רבוא עבדים
העבדתם. ארבע מאות ושלשים
שנה שעבדתם אותם. הבה נחשב
את שכר עבודתם ותתנו לנו אותו.

אמר אלכסנדר מוקדון לבני
מצרים: החזירו לו תשובה. בקשו
בני מצרים ארכה של שלשה ימים
למצא תשובה. בדקו, חפשו, אבל
תשובה לא מצאו. מיד הניחו את
שדותיהם הזרועות, השאירו את
כרמיהם הנטועות – וברחו.
(ילקוט שמעוני. סנהדרין צא ע"א)

מכסים את המצות ומגביהים הכוס

יהיא שעמרה לאבותינו ולנו
שלא אחר בלבד עמד
עלינו לבלותנו, אלא שבכל דור
ודור עומדים עלינו לבלותנו
והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם:

יהיא

הטונים מתגבהים. השירה עולה. "והיא שעמדה
לאבותינו ולנו", מזמרים זינגר ויחיא, "שלא אחד
בלבד עמד עלינו לבלותנו", הם שרים ברגש.

בבת אחת מפסיק זינגר את השירה. יחיא מביט בו
במבט מצפה, יודע שכעת תגיע שאלה.

"מיהו ה'אחד' הזה?" זינגר לא מאכזב. "מיהו האחד
שעליו אומרים 'שלא אחד בלבד'?"

"אחד", ממלמל יחיא, מנסה להבין. "אחד". נראה כאלו הוא אוהז את
המלה בידיו, בודק אותה מכל צדדיה.

ואז, ברגע אחד, הוא מבין וקורא: "אחד! השם אלקינו השם אחד!
הפגנה היא להשם!"

סיפור ומעשה

אמונת חכמים

אורח התארח אצל רבי ישכר דב מבעלזא זכותו יגן עלינו באחד מימות הפסח: אחד מנכדיו של הרב הקדוש רבי מנחם מנדל מוורקא. הרבי מבעלזא בקש מאורחו לומר דבר תורה ששמע אצל סביו. פתח האורח ואמר: כתוב בהגדה לפני 'והיא שעמדה': מכסים את המצות ומגביהים הכוס. מכסים את המצות, המצות שהן מצות דאורייתא, ומגביהים את הכוס שהיא מצוה דרבנן. מכסים, אחר כך מגביהים – מעלים על נס את מצות דרבנן דוקא – ורק אחר כך אומרים 'והיא

שעמדה'. ללמד שההקפדה הזו, הזהירות והשמירה על גזרות חז"ל ותקנותיהם כמו על מצות דאורייתא – ההקפדה הזו עמדה לאבותינו ולנו.

הרבי מבעלזא שמע את הפרוש ונפעם מאד. בקש מבנו הרב הקדוש מבילגוריא שהיה אז בחור שירשם את הדברים. שאל הבן אם לרשום בחול המועד. אמר לו אביו הקדוש: פרוש כזה הוא דבר האבד. בפרוש כזה עוד תשתמש ומתר לך לרשמו בעת.

(הגדה של פסח 'שדה צפים')

זינגר

זינגר לא מסתיר את התפעלותו. "כונת לדברי רבי ברוך ממז'בוז' המובאים בספר בוצינא דנהורא", הוא אומר בהנאה.

"שלא אחד עמד עלינו לבלותנו", הוא קורא מההגדה, "שלא היה בזה הסכמת וגזרת השם יתברך. אתה מבין?" הוא מרים עיניו מהספר, "אלו השם

אחד היה רוצה, כבר היינו אוכלים פלנו, אבל לא את זה הוא רצה". "אלא שגנצל, ונשב פה, ונשבח ונשיר", משלים יחיא את הדברים, ממשיך את השירה הקטועה: "אוי, והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם".

"יְחִיא, יֵשׁ אֱמוּנָה".

